

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

**ОСОБЛИВОСТІ РУХУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА
МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 12-441 групи
Спеціальності 292 Міжнародні
економічні відносини
Освітньо-професійної програми
Міжнародні економічні відносини
Волкодав Ганна Олександрівна

Керівник: к.е.н., ст. викладач
Чмут А. В.

Рецензент: директор ТОВ «Центр
Херсон» Могіреєв Д.С.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ	6
1.1 Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми	6
1.2 Інвестиційний клімат як умова залучення прямих іноземних інвестицій	10
1.3 Роль прямих іноземних інвестицій в економіці приймаючої та направляючої країни.....	13
РОЗДІЛ 2. ОГЛЯД СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РУХУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	17
2.1 Пряме іноземне інвестування на сучасному етапі.....	17
2.2 Тенденції ПІІ за регіонами світу.....	22
2.3 Вплив епідемії коронавірусу COVID-19 на рух інвестицій.....	298
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ	332
3.1 Прогнози глобальних і регіональних прямих іноземних інвестицій	332
3.2 Тенденції та перспектив прямого іноземного інвестування в Україну	365
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	421

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку світогосподарських зв'язків однією з найважливіших форм економічного співробітництва є пряме іноземне інвестування: глобальні потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) стають головним двигуном економічного розвитку країн. Питання наскільки прямі іноземні інвестиції впливають на економічне зростання залишається актуальним незважаючи на те, що воно активно обговорюється вже не один десяток років в економічній літературі.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) традиційно розглядаються в якості однієї з ключових рушійних сил процвітання. ПІІ є невід'ємною частиною відкритої та ефективної міжнародної економічної системи та важливим каталізатором розвитку. ПІІ стосуються не тільки капіталу, але і технологій, міжнародні моделі виробництва призводять до нових форм іноземних інвестицій, в яких інвестори діляться своїми нематеріальними активами, такими як ноу-хау або бренди, в поєднанні з місцевим капіталом або матеріальними активами вітчизняних інвесторів. Світова економіка знаходиться в епіцентрі важкої кризи, викликаного пандемією COVID-19. Нова промислова революція, зрушення в політиці в бік посилення економічного націоналізму і тенденції в області стійкості - все це матиме далекосяжні наслідки для конфігурації міжнародного виробництва в десятиліття до 2030 року.

Проблему впливу прямих іноземних інвестицій на економічне зростання та різні аспекти іноземного інвестування розглядали у своїх працях такі українські та російські дослідники, як В. Антонов, А. Даниленко, Ю. Іванова, М. Корж, О. Пирог та ін. Формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні стало предметом досліджень Г. Білецької, Д. Буркальцева, Т. Затонацької, С. Іщук, М. Костромського, Г. Найди, Г. Пилипенко, О. Шевченко. Серед

закордонних дослідників слід відзначити праці Е. Прасада, Р. Раджара, А. Субраманяна.

Метою роботи є дослідження особливостей руху ПІІ на міжнародному ринку.

Об'єкт дослідження процес руху в прямих іноземних інвестицій на міжнародному ринку.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади іноземного інвестування.

Мета, об'єкт і предмет зумовили формування завдань дослідження:

1. Визначити сутність та форми прямих іноземних інвестицій.
2. Дослідити вплив інвестиційного клімату на прямі іноземні інвестиції.
3. Охарактеризувати роль прямих іноземних інвестицій в економіці приймаючої та направляючої країни.
4. Проаналізувати рух прямих іноземних інвестицій на сучасному етапі.
5. Дослідити динаміку розвитку прямих іноземних інвестицій за регіонами світу.
6. Визначити вплив епідемії COVID-19 на рух прямих іноземних інвестицій.
7. Охарактеризувати прогнози глобальних і регіональних прямих іноземних інвестицій.
8. Дослідити тенденції та перспективи ПІІ в Україні.

Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань використано наступні **методи** дослідження: метод наукової абстракції – для дослідження чинників впливу на міжнародну торгівлю, системного аналізу та синтезу – для структуризації об'єктів дослідження та їх подальшого аналізу. Монографічний метод використовувався для детального вивчення функціонування міжнародних корпорацій.

Математичної статистики – для опрацювання статистичних даних; графічний – для ілюстрації досліджуваних явищ і процесів.

Апробація. Результати дипломної роботи апробовані на V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах» (м. Херсон, 26-27 березня 2020 року), IV Щорічна студентська науково-практична конференція «Сучасна економіка: проблеми та перспективи розвитку» (м. Херсон, 10 жовтня 2019 року).

Обсяг і структура дипломної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

1.1 Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми

Прямі іноземні інвестиції є невід'ємною частиною відкритої та ефективної міжнародної економічної системи та важливим каталізатором економічного розвитку. Проте переваги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) не накопичуються автоматично і рівномірно по країнам, секторам і місцевим громадам. Національна політика і міжнародна інвестиційна система мають важливе значення для залучення ПІІ в більше число країн, що розвиваються і для отримання всіх переваг від ПІІ для розвитку. Наразі існує декілька підходів для визначення поняття «прямі іноземні інвестиції» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння визначень понять «прямі іноземні інвестиції»

Автор	Визначення поняття
Організація промислового розвитку ООН	Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) - це інвестиції, що здійснюються з метою придбання довгострокової зацікавленості або ефективного контролю над підприємством, що функціонує поза економікою інвестора.
МВФ та ОЕСР	Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це категорія міжнародних інвестицій, яка відображає мету організації-резидента в одній економіці для отримання постійного інтересу до підприємства, що є резидентом в іншій економіці.
СОТ	Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) виникають тоді, коли інвестор, що базується в одній країні (країні базування), набуває актив в іншій країні (країні перебування) з наміром управляти цим активом.

Джерело: розроблено автором відносно [18].

Як правило, ПІІ – це діяльність, при якій резиденти або компанії однієї країни-джерела (іноді званої "країною походження") набувають право власності на активи з метою контролю над виробництвом, розподілом та іншою діяльністю компанії в іншій країні, тобто країні-власниці (іноді званої "іноземною країною").

З економічної точки зору ПІІ є механізм передачі ресурсів, включаючи фінансовий капітал, а також технології та людські ресурси, через національні кордони, зберігаючи при цьому контроль над ними з боку материнської компанії [21]. Проблеми в першу чергу стосуються приймаючих країн, яким необхідно створити прозорі, широкі та ефективні умови для проведення політики, яка би сприяла інвестиціям, і зміцнити кадровий та інституціональний потенціал для їх здійснення.

ПІІ породжують побічний ефект від запровадження нових технологій сприяють формуванню людського капіталу, сприяють міжнародній торговій інтеграції, допомагають створити більш конкурентоспроможне ділове середовище і сприяють розвитку корпорацій. Все це сприяє підвищенню темпів економічного зростання, який є найбільш потужним інструментом скорочення масштабів бідності в країнах, що розвиваються.

Крім того, крім суто економічних переваг, ПІІ можуть сприяти поліпшенню екологічних і соціальних умов в приймаючій країні, наприклад, шляхом передачі "чистіших" технологій і проведення більш соціально відповідальної корпоративної політики.

Присутність іноземних банків може поліпшити розподіл кредитів, стимулювати зростання продажів фірм, активів, з іншого боку – знижує частку і ринкову частку малих фірм в сукупних активах фірм. Крім того, інституційна система і комунікаційна інфраструктура дозволяють домогтися позитивних побічних ефектів від ПІІ. Нарешті, що податкові стимули не завжди ефективні в залученні ПІІ [2].

Інвестиція в іноземну фірму вважається прямим інвестуванням, якщо вона встановлює довгострокові інтереси. Довгостроковий відсоток встановлюється, коли інвестор отримує не менше 10% голосів у фірмі [1]. Ключем до прямих іноземних інвестицій є елемент контролю. Контроль являє собою намір активно управляти і впливати на діяльність іноземної фірми. Це основний відмітний фактор між ПІІ і пасивними іноземними портфельними інвестиціями.

Як згадувалося вище, інвестор може здійснити прямі іноземні інвестиції шляхом розширення свого бізнесу в зарубіжній країні. Прикладом тому може служити відкриття нової штаб-квартири «Amazon» в Ванкувері (Канада). Реінвестування прибутку від зарубіжних операцій, а також фірмове кредитування зарубіжних дочірніх компаній також вважаються прямими іноземними інвестиціями.

Як правило, існують два основних види ПІІ: горизонтальні і вертикальні (рис. 1.2).

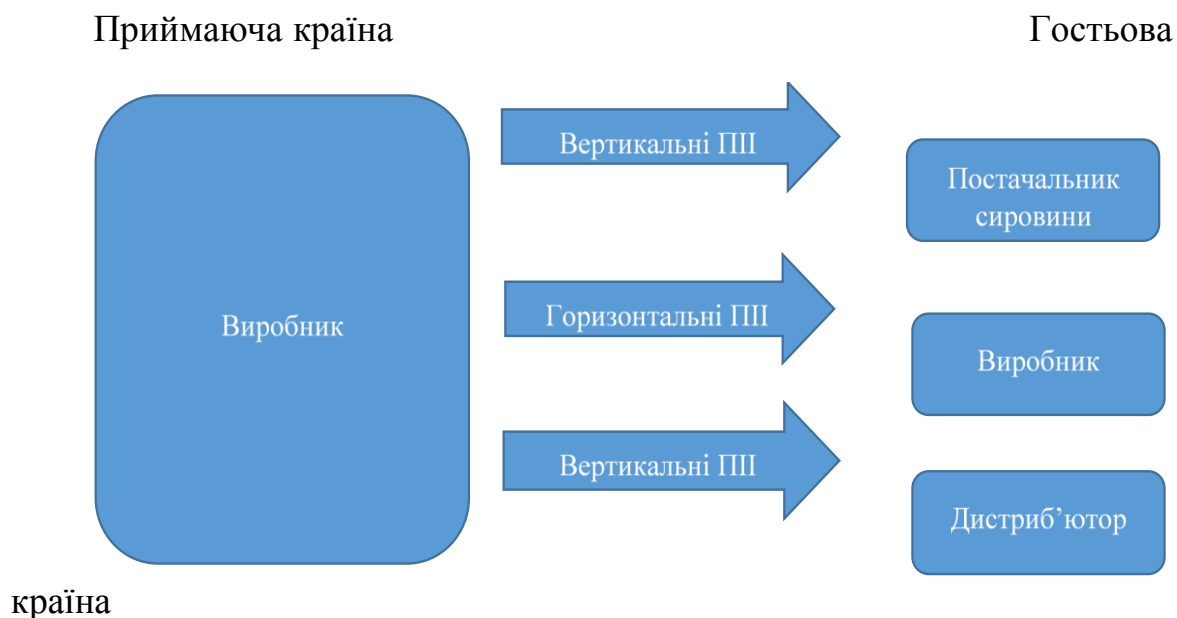

Рис. 1.2 Види прямих іноземних інвестицій

Джерело: розроблено автором на основі [6].

Горизонтальні: бізнес розширює свою діяльність на внутрішньому ринку до зарубіжної країни. У цьому випадку бізнес здійснює ту ж

діяльність, що і в іншій країні. Наприклад, відкриття ресторанів "McDonald's" в Японії буде вважатися горизонтальними ПІІ.

Вертикальний: бізнес розширюється в зарубіжну країну, переходячи на інший рівень виробничо-збутового ланцюжка. Іншими словами, фірма здійснює різну діяльність за кордоном, але ця діяльність раніше пов'язана з основним бізнесом. Використовуючи той же приклад, "McDonald's" міг би придбати велику ферму в Канаді для виробництва м'яса для своїх ресторанів [16].

Однак були відзначені і дві інші форми ПІІ: конгломератні і платформні (рис 1.3).

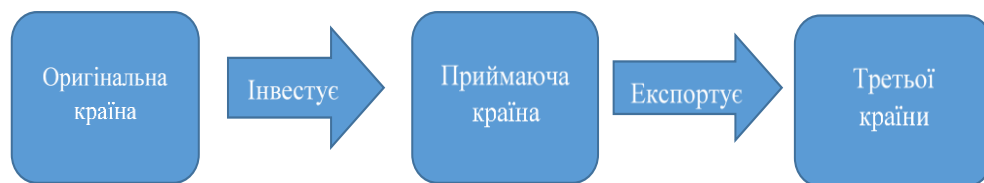

Рис. 1.3 Захист інвестицій та торгів

Джерело: розроблено автором відносно [9].

Конгломерат: бізнес набуває не пов'язаний з ним бізнес в іншій країні. Це незвично, оскільки вимагає подолання двох бар'єрів для входу: входу в зарубіжну країну і виходу на нову галузь або ринок. Прикладом тому може служити компанія «Virgin Group», що базується у Великобританії, яка придбала лінію одягу у Франції.

Платформа: бізнес розширюється в іноземну державу, але продукція від зарубіжних операцій експортується в третю країну. Це також називається ПІІ експортно-платформного типу. Платформні прямі іноземні інвестиції зазвичай відбуваються в дешевих місцях в зонах вільної торгівлі. Наприклад, якщо компанія «Ford» придбала заводи-виробники в Ірландії з основною метою експорту автомобілів в інші країни ЄС.

Зокрема, ми можемо сформулювати модель міжнародної конкуренції з низькими податками на капітал і державними витратами». Це явище

може бути поширене в країнах ЄС з новими членами, які переважають одержувачів ПІІ зі старих країн-членів.

Наприклад, витрати на установку, пов'язані з при цьому ПІІ в приймаючій країні фактично субсидуються державою походження за рахунок відрахування цих витрат. У цьому контексті ми також аналізуємо вигоди для добробуту від податкової координації.

1.2 Інвестиційний клімат як умова залучення прямих іноземних інвестицій

Інвестиційний клімат відноситься до економічних та фінансових умов у країні, які впливають на те, чи готові приватні особи, банки та установи позичити гроші та придбати частку в підприємствах, що працюють там.

На інвестиційний клімат впливають багато факторів, у тому числі: бідність, злочинність, інфраструктура, робоча сила, національна безпека, політична нестабільність, невизначеність режимів, податки, верховенство права, права власності, державні регулювання, прозорість та підзвітність уряду.

Зрештою, фірми створюють більш 90 відсотків робочих місць, поставляють більшу частину товарів і послуг, необхідних для підвищення рівня життя, і забезпечують основну частину податкової бази, необхідної для фінансування державних послуг. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), особливо приплив, розглядаються як важливе джерело переливу технологій, підвищення ефективності і зростання [10].

В якості можливих визначників ПІІ перераховані різні фактори, такі як вартість робочої сили, рівень людського капіталу, прибутковість інвестицій, відкритість торгівлі, фінансова відкритість, розмір країн, забезпеченість природними ресурсами, макроекономічні і політичні

детермінанти, податки, а також інвестиційний клімат в країнах-реципієнтах (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Джерела інформації щодо стану інвестиційного клімату в світі

Doing Business	У рамках проекту Світового банку " Doing Business " використовуються опитування та анкети, головним чином серед фахівців у галузі права, для оцінки дотримання правил ведення бізнесу та забезпечення їх виконання у 189 країнах. Теми проекту "ведення бізнесу" включають: відкриття бізнесу; отримання дозволів на будівництво; отримання електрики; реєстрація власності; отримання кредитів; сплата податків; транскордонні торговельні операції; забезпечення виконання контрактів; і вирішення проблеми неплатоспроможності.
Global Competitiveness Index	Даний набір даних Всесвітнього економічного форуму об'єднує результати опитувань громадської думки та кількісні дані для порівняння конкурентоспроможності економіки. Опори глобальної конкурентоспроможності-це опори, під якими групуються компоненти Глобального індексу конкурентоспроможності для оцінки інститутів, політики та інших факторів, включаючи: інститути, інфраструктуру, макроекономічне середовище, охорону здоров'я та початкову освіту, вищу освіту та професійну підготовку, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку та інновації.
Worldwide Governance Indicators	Група Світового банку " показники світового управління "оцінює 215 економік по шести категоріях управління, в тому числі: голос і підзвітність; ефективність уряду; якість регулювання; верховенство права; і контроль над корупцією. Ці показники засновані аналітичними центрами, неурядовими організаціями, міжнародними організаціями та фірмами приватного сектора. Рейтинг країн, в значній мірі заснований на сприйнятті управління, а це означає, що він може не відображати реальні зміни в Управлінні з плином часу.

Джерело: адаптовано до [4].

Інвестиційний клімат у країні або регіоні може бути визначений за допомогою широкого спектру факторів, які визначають, чи відбуваються внутрішні та іноземні інвестиції: надійність макроекономічної політики, сила економічних та політичних інституцій, функціонування правової та нормативної бази якість інфраструктури та інших послуг, серед інших.

А поліпшення інвестиційного клімату в країнах, що розвиваються, можливо, сприяло буму ПІІ в країнах, що розвиваються, і країнах з

перехідною економікою. За даними Групи Світового банку, за останні п'ять років близько 85% економік полегшили ведення бізнесу шляхом реформування регулювання бізнесу [25].

Інвестиційний клімат, безумовно, має значення для місцевих рішень іноземних інвесторів. Це особливо важливо для визначення ефективності інших факторів, спрямованих на заохочення вхідних ПІІ, таких як стимули.

Хоча зниження ефективних податкових ставок може сприяти підвищенню ПІІ, ефект в 8 разів сильніший для країн з хорошим інвестиційним кліматом. Найбільш важливим є те, що якість інвестиційного клімату може краще забезпечити вигідні побічні ефекти від ПІІ, забезпечуючи приріст добробуту завдяки передачі База даних Групи Світового банку "Інвестиції через кордони", новий набір кількісних показників, що порівнюють регулювання ПІІ в усьому світі, дозволяє проводити подальший аналіз важливості інвестиційного клімату для ПІІ технологій місцевим постачальникам, якого шукають багато країн.

Різні показники вимірюють окремі аспекти інвестиційного клімату. Дослідження показують, в широкому сенсі, що нормативно-правова база дійсно має значення для економічних результатів, але не дозволяють зробити висновок про те, які нормативні акти мають найбільше значення, і наскільки вони важливі в порівнянні з іншими детермінантами [12].

Отже, бізнес-законодавство і регулювання покликані приносити вигоди суспільству в цілому, але вони також неминуче тягнуть за собою витрати для окремої фірми. Деякі норми, що регулюють діяльність фірм, можуть принести важливе суспільне благо, наприклад, заборона дитячої праці.

1.3 Роль прямих іноземних інвестицій в економіці приймаючої та направляючої країни

Роль інвестицій, зокрема прямих іноземних інвестицій (ПІІ), розглядається як один з найважливіших факторів економічного зростання. За останню чверть століття в усьому світі спостерігалось помітне зростання припливу ПІІ. Це пояснюється тим, що багато країн, особливо країни, що розвиваються, розглядають ПІІ як важливий елемент своєї загальної стратегії економічного розвитку.

ПІІ вносять вклад в економічний розвиток приймаючої країни двома основними способами. Вони включають в себе збільшення внутрішнього капіталу і підвищення ефективності за рахунок передачі нових технологій, маркетингових та управлінських навичок, інновацій та передового досвіду (рис 1.4).

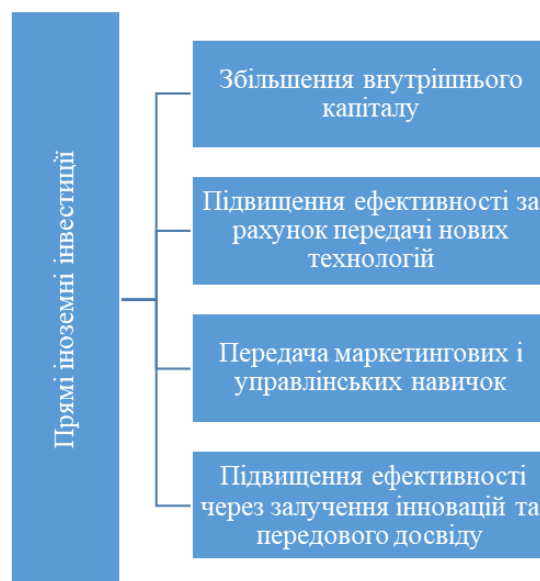

Рис. 1.4 Вклад ПІІ в економічний розвиток приймаючої країни
Джерело: розроблено автором відносно [7].

По-друге, ПІІ приносять як вигоди, так і витрати, а їх вплив визначається конкретними умовами країни в цілому і політичними умовами зокрема. Йдеться про здатність до диверсифікації, рівні абсорбуючій здатності, цілеспрямованості ПІІ і різні можливості для встановлення зв'язків між ПІІ і внутрішніми інвестиціями.

Внутрішній капітал в більшості цих країн з перехідною економікою виявився нездатним задовольнити величезні інвестиційні потреби, які потрібні були в перехідний період. На ранніх етапах процесу переходу від планової до ринкової економіки важливість прямих іноземних інвестицій (ПІІ) розглядається в якості найважливішої і пріоритетного завдання для директивних органів. Таким чином, для полегшення припливу ПІІ на місцевий ринок було зроблено безліч заходів стимулювання [10].

Що стосується ролі ПІІ в стимулюванні економічного зростання, коли мова йде про країни з перехідною і нерозвиненою економікою, то існує більша згода щодо позитивного впливу ПІІ на економічний розвиток (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Переваги від ПІІ для приймаючої та направляючої країни

Переваги для приймаючої країни	Переваги для направляючої країни
<ul style="list-style-type: none"> – Вплив на рахунок руху капіталу платіжного балансу країни походження від припливу іноземних доходів. – Ефект зайнятості, що виникає в результаті вивезення ПІІ. – Вигоди від придбання цінних навичок на зовнішніх ринках, які згодом можуть бути перенесені назад в рідну країну. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ефект передачі ресурсів – ПІІ можуть внести позитивний внесок в економіку приймаючої країни, поставляючи капітал, технології та управлінські ресурси, які в іншому випадку були б недоступні. – Ефект зайнятості – ПІІ можуть принести в приймаючу країну робочі місця, які в іншому випадку там не були б створені.

Джерело: розроблено автором на основі [12].

Таким чином, не кожна країна здатна залучити ПІІ в правильному режимі, так само як і не кожен інвестор ризикує своїми інвестиціями, не вивчивши місцеві умови в приймаючій країні. Для того щоб зрозуміти взаємодію між іноземними інвесторами та місцевими умовами в економіці приймаючої країни, необхідно зрозуміти мотиви іноземних інвесторів.

Порівняння ПІІ з місцевими умовами ведення бізнесу (пропозицією) в приймаючій країні, аналіз впливу будь-якої з таких інвестицій без розуміння потреб іноземного інвестора (попиту), не матиме великого економічного сенсу. Для розуміння прямих іноземних інвестицій необхідно "спочатку зрозуміти основні мотиви, які змушують фірму інвестувати за кордоном, а не експортувати або передавати виробництво на аутсорсинг національним фірмам".

Основними критеріями при розгляді інвестицій в якості прямих іноземних інвестицій є право участі іноземних юридичних осіб у контролі над підприємством і право власності на вкладені кошти. Таким чином, право участі в управлінні підприємством є основною характеристикою, що відрізняє іноземні портфельні інвестиції (ПІІ) від прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Згідно Міжнародному валютному фонду (МВФ), який розглядає інвестиції як ПІІ, необхідно, щоб вартість інвестицій становила не менше 10% від загальної вартості активів підприємства, або не менше 10% звичайних акцій.

Функція установ полягає в зниженні операційних витрат. Це досягається шляхом обмеження поведінки економічних агентів, щоб уникнути опортуністичної поведінки. Якість інститутів країни впливає на готовність іноземних фірм починати свою діяльність в країні. Бідні установи приймаючої країни дійсно схильні зменшувати приплив ПІІ. Останнім часом дослідження з інституційної точки зору викликали інтерес до аналізу зв'язку між ПІІ та існуванням корупції в приймаючих країнах [13].

Корупція в країні перебування зменшує приплив ПІІ. Проблема корупції в країні перебування з точки зору інвесторів полягає в тому, що вона збільшує витрати, що надаються ТНК на ведення бізнесу. Отже,

корупція, як правило, стримує корпорації від інвестицій та зменшує приплив ПШ.

Корупція зменшує приплив інвестицій до країн, що розвиваються. Однак, можливо, що ТНК, які здійснюють інвестування можуть вплинути на тяжкість корупції. Організації у формі фірм або політичних партій можуть впливати на установи.

Отже, переговори щодо інвестиційних угод є можливим каналом, за допомогою якого ТНК можуть впливати на установи приймаючих країн. ТНК може вимагати вдосконалення законодавчої бази з метою зменшення тяжкості корупції. Також може бути так, що існує законодавча база, але її застосування відсутня.

РОЗДІЛ 2 ОГЛЯД СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РУХУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

2.1 Пряме іноземне інвестування на сучасному етапі

У 2019 році глобальні потоки ПІІ незначно зросли після значного скорочення, зареєстрованого в 2017 і 2018 роках. При обсязі 1,54 трильйона доларів приплив інвестицій збільшився на 3% (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Регіон	Притоки ПІІ			Відтоки ПІІ		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Світ	1 700	1 495	1 540	1 601	986	1 314
Розвинені країни	950	761	800	1 095	534	917
Європа	570	364	429	539	419	475
Північна Америка	304	297	297	379	-41	202
Країни, що розвиваються	701	699	685	467	415	373
Африка	42	51	45	12	8	5
Азія	502	499	474	417	407	328
Східна і Південно-Східна Азія	422	416	389	367	345	280
Південна Азія	52	52	57	11	12	12
Західна Азія	28	30	28	39	50	36
Латинська Америка Карибський басейн	156	149	164	38	0,1	42
Океанія	1	1	1	0,1	-0,3	-1
Країни з перехідною економікою	50	35	55	38	38	24
Найменш розвинені країни	21	22	21	2	1	-1

Джерело: адаптовано автором на основі [11].

Потоки ПІІ в розвинені країни зросли на 5%, до 800 мільярдів доларів з їх переглянутого рівня в 761 мільярдів доларів в 2018 році. В

США в 2018 році це зростання відбулося, незважаючи на більш слабкі макроекономічні показники і невизначеність політики для інвесторів, включаючи торгову напруженість і "Brexit" (рис.2.2).

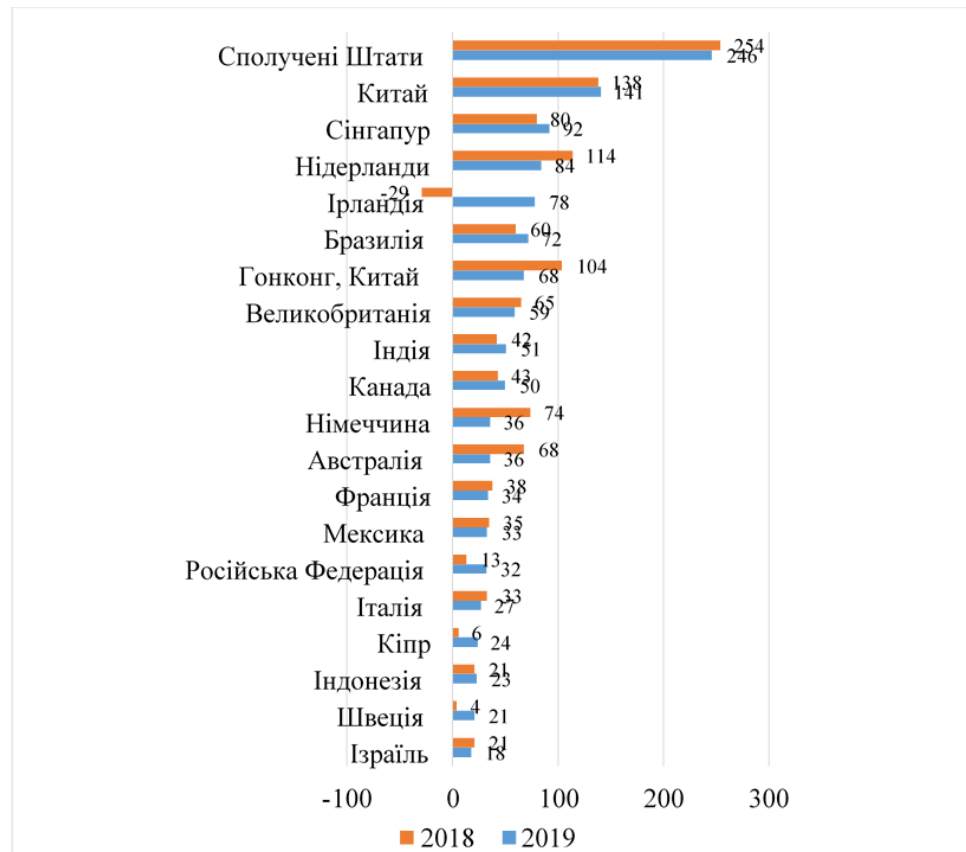

Рис. 2.2 Приплив ПІІ в 20 провідних приймаючих країн
Джерело: [17].

Ця тенденція була обумовлена головним чином динамікою прямих інвестицій в Європі, де приплив збільшився на 18% і склав 429 мільярдів доларів. У ряді європейських країн спостерігалася сильна волатильність. Наприклад, приплив до Ірландії в 2019 році досяг 78 мільярдів доларів США в 2018 році. У деяких з більших країн обсяг ПІІ скоротився. Приплив скоротився вдвічі до Німеччини і незначно до Франції та Великобританії.

Приплив ПІІ в країни з перехідною економікою також збільшився, в той час як в країни, що розвиваються він скоротився незначно. Обсяг ПІІ збільшився на 11 відсотків і сягнув 36 трильйонів доларів США в

зв'язку з ростом вартості на світових ринках капіталу і підвищенням рентабельності ТНК в 2019 році.

Скорочення потоків ПІІ було також зареєстровано в Австралії, головним чином через зниження вартості транскордонних угод злиттів і поглинань. Потоки ПІІ в країни, що розвиваються скоротилися незначно – на 2 відсотка до 685 мільярдів доларів. З 2010 року потоки в країни, що розвиваються були відносно стабільними і коливалися в набагато більш вузькому діапазоні, ніж потоки в розвинені країни, склавши в середньому 674 мільярдів доларів [12, 22].

Скорочення потоків ПІІ в Африку в 2019 році на 10% до 45 мільярдів доларів США було викликано більш помірним економічним зростанням і зниженням попиту на сировинні товари. Це призвело до скорочення припливу ПІІ в країни з відносно більш диверсифікованим припливом, а також в країни-експортери сировини (наприклад, Нігерію, Судан).

П'ятьма найбільшими одержувачами були Китай, Гонконг (Китай), Сінгапур, Індія та Індонезія. З урахуванням того, що, згідно з повідомленнями, приплив ПІІ досяг рекордно високого рівня, Китай як і раніше є другим найбільшим одержувачем ПІІ після Сполучених Штатів. Потоки ПІІ в країни Латинської Америки і Карибського басейну (за винятком фінансових центрів) збільшилися на 10 відсотків і склали 164 мільярдів доларів США [5].

Прямі іноземні інвестиції зросли в Бразилії, Колумбії, Перу і Чилі, причому більша їх частина припадала на сировинні товари, хоча вирости і інвестиції в комунальні послуги. Зростання глобальних потоків ПІІ приховує значні відмінності між економічними групами. У 2019 році найменш розвинені країни були єдиною групою, в якій потоки ПІІ скоротилися на 5,7% (рис. 2.3).

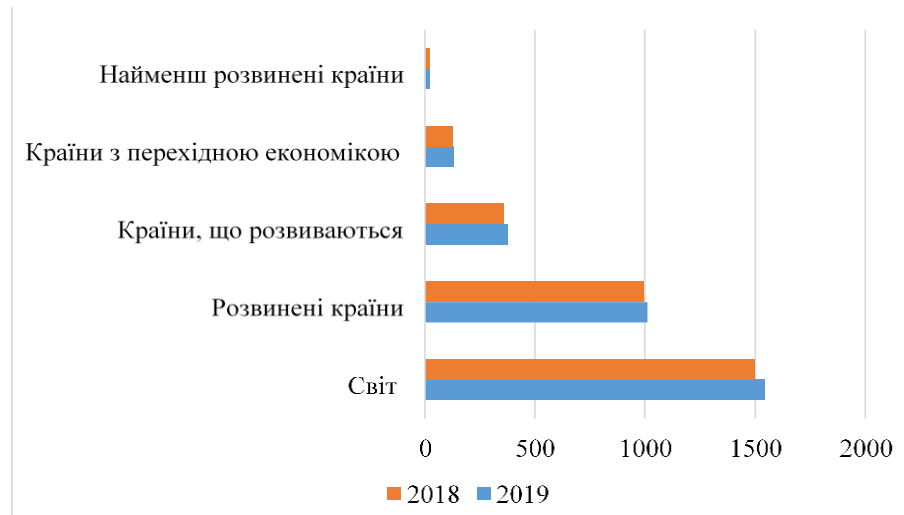

Рис. 2.3 Приплив ПІІ за групами доходів

Джерело: складено автором на основі [11].

Незважаючи на це зростання, їх обсяг ПІІ залишався відносно низьким, склавши лише близько половини від пікового рівня 2007 року. Відтік з країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою скоротився. Ці тенденції привели до значної зміни загальної частки розвинених країн у світовому відтоку ПІІ – з 54 відсотків у 2018 році до 70 відсотків в 2019 році.

У 2019 приплив ПІІ в країни, що розвиваються Азії скоротився на 5 відсотків і склав 474 мільярдів доларів. Не дивлячись на це скорочення, він залишався найбільшим регіоном – одержувачем ПІІ, на частку якого припадало понад 30 відсотків глобальних потоків ПІІ.

Потоки ПІІ в країни зі слабкою в структурному відношенні, вразливою економікою в цілому залишалися стабільними, скоротившись лише на 1%: потоки в найменш розвинені країни скоротилися помітно (на 6% до 21 мільярдів доларів США); потоки в країни, що розвиваються, які не мають виходу до моря, скоротилися лише незначно (на 1% до мільярдів доларів США), в той час як потоки в малі острівні держави, що розвиваються виростили на 14% до 4,1 мільярдів доларів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Вартість та кількість анонсованих проектів ПІІ з нуля за
секторами та окремими галузями, 2018–2019 роки**

Індустрія	Вартість		Кількість	
	2018	2019	2018	2019
Загалом	982	846	18 359	18 261
Виробництво	468	402	8 659	8 180
Сфера послуг	469	422	9 495	9 930

Джерело: розроблено автором на основі [14].

Незважаючи на це зростання, їх обсяг ПІІ залишався відносно низьким, склавши лише близько половини від пікового рівня 2007 року. Відтік з країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою скоротився. Ці тенденції привели до значної зміни загальної частки розвинених країн у світовому відтоку ПІІ – з 54 відсотків у 2018 році до 70 відсотків в 2019 році.

У 2019 приплив ПІІ в країни, що розвиваються Азії скоротився на 5 відсотків і склав 474 мільярдів доларів. Не дивлячись на це скорочення, він залишався найбільшим регіоном – одержувачем ПІІ, на частку якого припадало понад 30 відсотків глобальних потоків ПІІ.

Обсяг закупівель китайських компаній за кордоном в сфері злиттів і поглинань знизився до найнижчого рівня за останні 10 років. Це зниження пояснюється зберігаються обмеженнями на вихідні інвестиції, геополітичною напруженістю і складною ситуацією в світовій торгівлі та інвестиційної політики.

Найбільше зростання було зареєстровано в Бразилії, Мексиці та Чилі. Бразильські компанії, зокрема, можна вважати, призупинили свою практику збору коштів через іноземні філії для фінансування операцій всередині країни через зниження внутрішньої процентної ставки.

2.2 Тенденції ПІІ за регіонами світу

Пандемія COVID-19 призвела до різкого скорочення іноземних інвестицій в Африку в 2020 році, відображаючи глобальну тенденцію. Цей спад буде ще більш посилюватиметься надзвичайно низькими цінами на нафту, враховуючи орієнтований на ресурси інвестиційний профіль континенту.

Збільшення припливу ПІІ в деякі великі країни континенту, в тому числі в Єгипет, компенсується скороченням обсягу інвестицій в інші країни, наприклад в Південну Африку. Потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ) скоротяться на 25 - 40% (рис. 2.5).

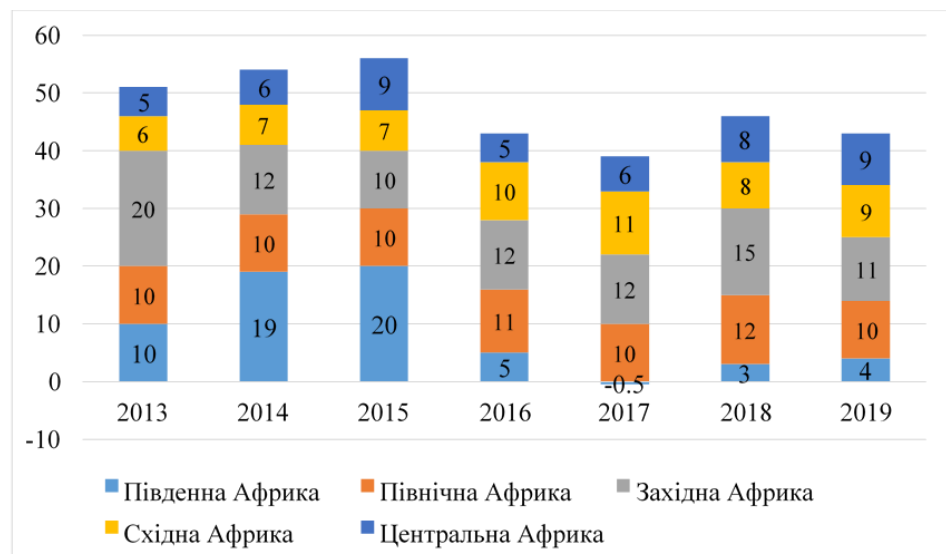

Рис. 2.5 Приплив ПІІ, 2013-2019 роки (млн. дол. США)

Джерело: розроблено автором відносно до [23].

Збільшення припливу ПІІ в деякі великі країни континенту, в тому числі в Єгипет, компенсується скороченням обсягу інвестицій в інші країни, наприклад в Південну Африку. Негативні наслідки повільного зростання глобального і регіонального ВВП і зниження попиту на сировинні товари перешкоджали притоку інвестицій в країни як з диверсифікованою, так і з орієнтованою на природні ресурси

інвестиційною діяльністю, хоча кілька країн отримали більший приплив інвестицій в рамках нових великих проектів.

Одним з них є більш висока цінність інвестиційних зв'язків з континентом, яку надають великі світові економіки, перш за все Сполучені Штати і Китай, а також Сполучене Королівство, Російська Федерація і Франція (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Найбільші експортні галузі промисловості і оголошені проекти з нуля в Африці

Індустрія	Експорт	Додана вартість при експорті	Пряма участь ГСПЦ	Зворотній зв'язок ГСПЦ	Значення оголошених змін в проекті ПІІ
Добувна галузь	32,8	11,3	83	17	-82
Нафта і хімікати	10,6	1,6	51	49	-75
Електрообладнання і машини	6,6	1,9	68	32	-36
Автомобільна галузь	6,5	0,6	45	55	-29
Сільське господарство	6,4	5,5	76	24	18

Джерело: адаптовано до [14].

Таким чином, незважаючи на безпосередні негативні перспективи для ПІІ в Африку, деякі пом'якшувальні фактори можуть обмежити масштаби скорочення інвестицій і допомогти стимулювати поживлення економіки в 2021 році і в наступний період.

Очікується, що в 2021 році приплив ПІІ в Азію скоротиться на 30-45% в результаті пандемії COVID-19. У всіх субрегіонах і п'яти найбільших одержувачів, на які в 2019 році припадало близько 80 відсотків припливу ПІІ в Азію, відбудеться скорочення інвестицій в широке коло галузей, головним чином в обробну промисловість і сферу послуг. У квітні 2020 року кількість угод злиття і поглинання скоротилося на 35 відсотків (рисунок 2.7).

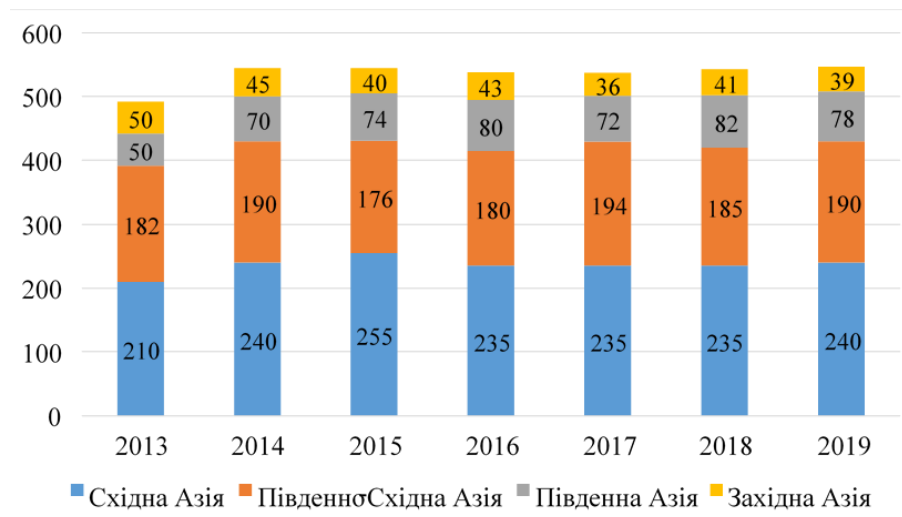

Рис. 2.7 Приплив ПІІ, 2013-2019 роки (млн. дол. США)

Джерело: розроблено автором на основі [15].

У Південно-Східній Азії приплив збільшився на 5 відсотків до рекордного рівня в 156 мільярдів доларів США завдяки великим інвестиціям в ряді країн, зокрема у В'єтнамі, Індонезії та Сінгапурі.

У 2019 приплив ПІІ в країни, що розвиваються Азії скоротився на 5 відсотків, до 474 мільярдів доларів США, хоча цей регіон залишався важливим пунктом призначення ПІІ, на який припадало понад 30 відсотків глобальних потоків ПІІ (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Транскордонні злиття і поглинання за галузями, 2018-2019 роки (млн. дол. США)

Індустрія	Продажі		Покупки	
	2019	2020	2019	2020
Загалом	83 769	48 819	89 258	42 961
Основні	3 670	1 107	4 640	5 437
Виробництво	13 584	19 828	12 563	-3 878
Послуги	66 515	27 884	72 053	41 402

Джерело: розроблено автором відносно [8].

Приплив в Південну Азію збільшився на 10 відсотків до 57 мільярдів доларів США, що пояснюється зниженням цін на сировинні товари, зменшенням обсягу закупівель в сфері злиттів і поглинань,

геополітичною напруженістю і введеними Китаєм обмеженнями на вихідні ПІІ.

Отже, це скорочення було викликано головним чином 13-процентним скороченням інвестицій в Східній Азії, головним чином в Гонконзі (Китай) і Республіці Корея. У 2019 році обсяг прямих іноземних інвестицій в країни Латинської Америки і Карибського басейну все ще збільшувався на 10 відсотків і досяг 164 мільярдів доларів США, що було забезпечено за рахунок внутрішньорегіональних потоків і скорочення негативних відтоків, які знизили загальний обсяг інвестицій в попередні роки (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9

Чисті транскордонні злиття і поглинання за галузями / секторами економіки, 2018-2019 роки

Індустрія	Продажі		Покупки	
	2019	2020	2019	2020
Загалом	39 148	23 854	3 469	6 023
Основні	6 237	1 491	547	-44
Виробництво	9 429	2 706	348	1 320
Послуги	23 482	19 657	2 573	4 747

Джерело: розроблено автором відносно до [22].

Як наслідок – експортери сировинних товарів регіону – сектор, на який зазвичай припадає значна частка як внутрішніх, так і зовнішніх ПІІ, зіткнувся з подвійним шоковим потрясінням: обвалом цін на сировинні товари (нафта, мідь, залізні руди, соєві боби) і зниженням обсягів експорту на адресу основних торгових партнерів.

Потоки ПІІ в країни з перехідною економікою в Південно-Східній Європі, Співдружність Незалежних Держав (СНД) і Грузію серйозно постраждають від економічного спаду, викликаного пандемією.

Це зростання було викликане відновленням припливу ПІІ В Російську Федерацію, і в, меншій мірі, в Україні після дворічного спаду, а також збільшенням обсягу ПІІ, які направляються в лібералізований

Узбекистан. В іншій частині регіону потоки в основному не змінилися. Оскільки великі російські ТНК, на частку яких припадає основна частина вихідних ПІ з країн з перехідною економікою, стикаються з дедалі більшими труднощами в придбанні активів за кордоном, незважаючи на зусилля з диверсифікації в бік регіонів, що розвиваються (рисунок 2.10).

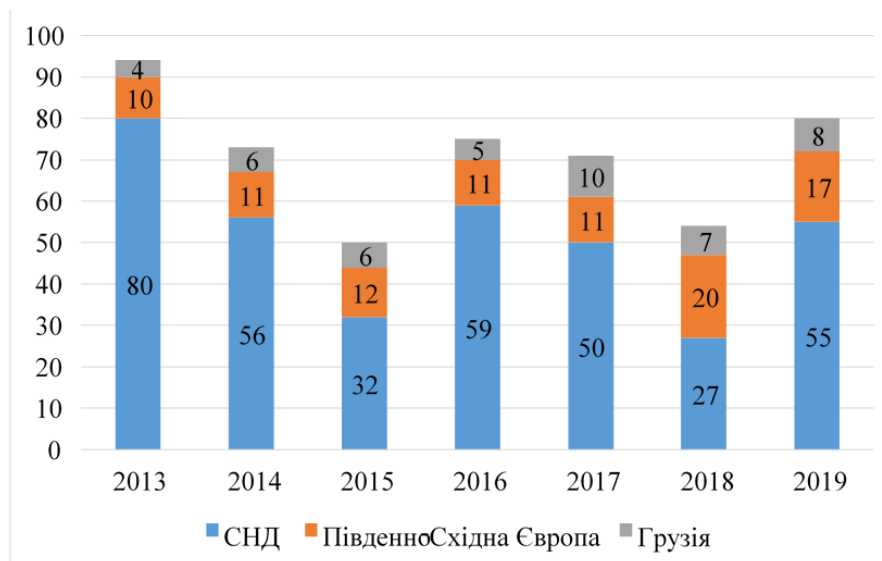

Рис 2.10 Приплив ПІ, 2013-2019 роки (мільйони доларів)

Джерело: розроблено автором на основі [22].

Після початку кризи COVID-19 прогнозовані доходи 36 найбільших російських ТНК були переглянуті в бік зниження на 41 відсоток, аналогічно перегляду інших ТНК з ринковою економікою.

Спалах пандемії COVID-19 призведе до скорочення припливу ПІ в розвинені країни на 25-40%. Падіння прибутку корпорацій надасть прямий вплив на реінвестувати прибуток – один з основних компонентів ПІ в групу (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Чисті транскордонні злиття і поглинання за галузями / секторами економіки 2018-2019 роки

Індустрія	Продажі		Покупки	
	2019	2020	2019	2020
Загалом	2 602	1 392	1 914	-4 193

Продовження таблиці 2.11

Основні	610	352	-34	-131
Виробництво	2 275	293	653	-44
Послуги	-282	748	1 295	-4 017

Джерело: адаптовано до [25].

Нові інвестиції в акціонерний капітал будуть скорочені, що вже знайшло своє відображення в скороченні транскордонних злиттів і поглинань і оголошених у першому кварталі 2020 року "Greenfield" інвестицій. Обсяг ПІІ в Європу збільшився на 18 відсотків, а обсяг ПІІ в Північну Америку залишався стабільним (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Транскордонні злиття і поглинання за секторами / галузям економіки, 2018-2019 роки (мільйони доларів)

Індустрія	Продажі		Покупки	
	2019	2020	2019	2020
Загалом	688 859	411 080	701 976	462 055
Виробництво	282 163	217 708	228 778	169 553
Послуги	378 065	162 997	448 945	246 608

Джерело: адаптовано до [18].

Кілька розвинених країн ввели або розглядають заходи, спрямовані на захист найважливіших об'єктів вітчизняної інфраструктури та інших чутливих галузей промисловості, що є прямим наслідком кризи COVID -19 . Наприклад, Європейська комісія випустила керівництво щодо захисту стратегічних активів Європи з метою захисту компаній ЄС і найважливіших активів від іноземних поглинань. У тому ж ключі кілька розвинених країн розширили свої режими захисту іноземних інвестицій.

Оголошені проекти в області ПІІ з нуля, що є одним з ключових показників намірів іноземних інвесторів, уже скоротилися в 2019 році і ще більше скоротилися в першому кварталі 2020 року. Падіння в 2020 році призведе до скорочення на 6% (до 21 мільярдів доларів) В 2019

році, коли приплив ПІІ в азіатські НРК скоротився, хоча приплив в африканські НРК збільшився (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Транскордонні злиття і поглинання за секторами / галузям,
2018-2019 роки**

Індустрія	Продажі		Покупки	
	2019	2020	2019	2020
Загалом	1 342	125	130	-2
Основні	-310	-521	-	-
Виробництво	1 501	118	77	-
Послуги	150	528	53	-2

Джерело: розроблено автором відносно до [17].

Таким чином, деякі НРК вживають енергійних зусиль щодо пом'якшення наслідків кризи для ділових кіл та інвесторів, прискорюючи впровадження послуг електронного уряду. Для того щоб базові адміністративні процедури і державні послуги залишалися відкритими для фірм та інвесторів, деякі НРК перейшли на надання послуг тільки в режимі онлайн.

2.3 Вплив епідемії коронавірусу COVID-19 на рух інвестицій

Епідемія коронавірусу COVID-19 призвела до різкого скорочення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в 2020 і 2021 роках. Це надало негайний негативний вплив в 2020 році з подальшим погіршенням в 2021 році. Глобальні потоки ПІІ в 2020 році скоротились до 40% в порівнянні з їх вартістю в 2019 році, яка становила 1,54 трильйонів доларів. Це призведе до того, що вперше з 2005 року обсяг ПІІ виявиться нижче 1 трильйона доларів. За прогнозами, в 2021 році обсяг ПІІ скоротиться ще на 5-10 відсотків.

У відносному вираженні очікується, що прогнозоване падіння буде гірше, ніж протягом двох років після глобальної фінансової кризи. На їх найнижчому рівні (1,2 трильйона доларів США) тоді, в 2009 році, глобальні потоки ПІІ були приблизно на 300 мільярдів доларів, а це більше, ніж частина прогнозу на 2020 рік. Зниження, викликане пандемією, слід за декількома роками негативного або стагнуючого зростання посилює більш довгострокову тенденцію до зниження. Очікуваний рівень глобальних потоків ПІІ в 2021 році означатиме 60-процентне скорочення з 2015 року – з 2 трильйонів доларів до менш ніж 900 мільярдів доларів.

Прогноз на період після 2021 року дуже невизначений. Можливе відновленням ПІІ до докризової лінії тренду до 2022 року. Економічна і геополітична невизначеність буде домінувати в інвестиційній системі в середньостроковій перспективі. У нижній межі прогнозу подальша стагнація у 2022 році залишить вартість глобальних ПІІ значно нижче рівня 2019 року. Тенденція в області ПІІ може вступити в фазу поступової стабілізації на структурно більш низькому рівні, ніж до кризи.

Раптове і одночасна взаємодія змін з боку пропозиції і попиту в поєднанні з реакцією на кризу в усьому світі на рівні політики викликає ряд наслідків для ПІІ (рис. 2.14).

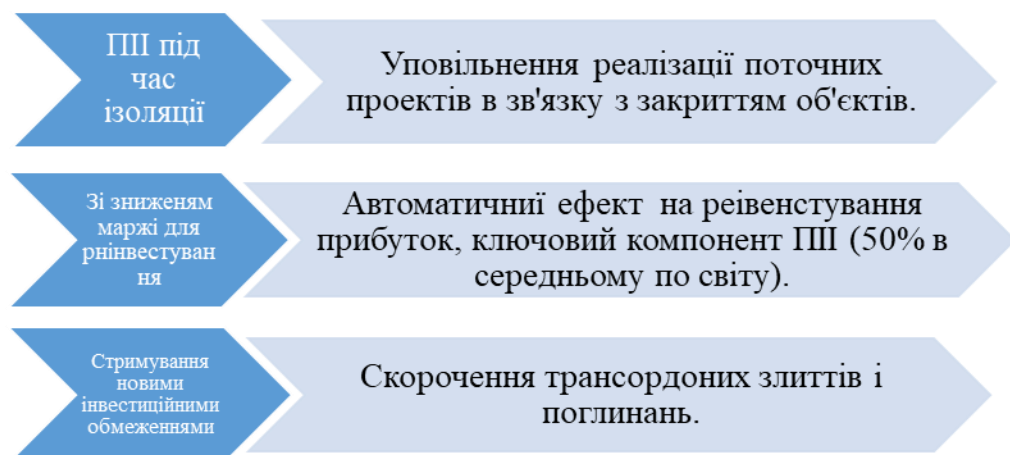

Рисунок 2.14 Вплив пандемії на ПІІ: механізми передачі
Джерело: розроблено автором відносно [4].

Цей вплив відчувався з винятковою гостротою в 2020 році, коли сукупний ефект всіх механізмів передачі був найбільш значним.

Протягом двох критичних 2020 і 2021 років зниження попиту буде найбільшим фактором, що підштовхує ПІІ до скорочення. Хоча в цілому тенденція в області ПІІ з затримкою реагує на зміни в зростанні ВВП, виняткове поєднання заходів по блокуванню і шоку попиту викличе набагато більше швидкий зворотний зв'язок по інвестиційних рішень. Скорочення попиту вдарить по ПІІ в 2020 році, а потім повністю розгорнеться в 2021 році.

Перші показники – проекти ПІІ в перші місяці 2020 року – демонструють різке зниження. Кількість оголошених проектів "Greenfield" в березні і транскордонних угод в квітні скоротилося більш ніж на 50% в порівнянні з середнім місячним показником 2019 року.

Перегляд доходів є попереднім попередженням про потенційний вплив пандемії на ПІІ за рахунок реінвестування доходів. Прогнози доходів на 2020 фінансовий рік з 5000 найбільших (перерахованих) корпорацій показують середній перегляд у бік зниження з моменту спалаху -36%. (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15

Приклади угод зі злиттів і поглинань, скасованих через причини, пов'язані з пандемією

Alimentation Couche-Tard Inc – Caltex Australia Ltd	20 березня 2020 року компанія Alimentation Couche-Tard (Канада) відкликала свої плани з придбання акціонерного капіталу Caltex Australia, сіднейського оператора нафтопереробних заводів, за \$ 5,9 млрд. Компанія Couche-Tard припинила свою діяльність у зв'язку з невизначеністю економічних перспектив, викликані пандемією, на тлі шоку попиту на авіаційне паливо - одного з основних видів діяльності компанії Caltex.
---	---

Продовження таблиці 2.15

Public Storage, Inc – National Storage REIT	20 березня 2020 року компанія Alimentation Couche-Tard (Канада) відкликала свої плани з придбання акціонерного капіталу Caltex Australia, сіднейського оператора нафтопереробних заводів, за \$ 5,9 млрд. Компанія Couche-Tard припинила свою діяльність у зв'язку з невизначеністю економічних перспектив, викликані пандемією, на тлі шоку попиту на авіаційне паливо - одного з основних видів діяльності компанії Caltex.
Melco Resorts & Entertainment Ltd – Crown Resorts	6 лютого 2020 р Melco Resorts & Entertainment (Гонконг, Китай) оголосив, що у зв'язку з пандемією і рішенням Макао (Китай) закрити казино, він відмовиться від інвестиційних планів в Crown Resorts (Австралія), уклавши угоду на суму 600 мільйонів доларів.
Alphatec Holdings Inc – EOS Imaging SA	24 квітня 2020 року компанія Alphatec Holdings (США) відкликала свою пропозицію про придбання частки в компанії EOS Imaging (Франція) на суму трохи більше 100 мільйонів доларів. За словами Alphatec, припинення торгів відбулося в результаті проведеної ними оцінки економічних наслідків пандемії для EOS.

Джерело: адаптовано до [23].

Очікується, що галузі, пов'язані з сировинними товарами, постраждають від сукупного впливу пандемії і різкого падіння цін на нафту, при цьому у добувній промисловості перегляд доходів в бік зниження складе 70%. В обробній промисловості деякі галузі з високою інтенсивністю глобальних виробничо-збутових ланцюжків (ГПСЦ), такі як автомобільна і текстильна промисловість, на ранніх етапах постраждали від перебоїв в роботі виробничо-збутових ланцюжків. В силу свого циклічного характеру вони уразливі як для потрясінь в сфері пропозиції, так і для потрясінь в сфері попиту; їх переглянуті доходи складають половину початкового прогнозу. В цілому на галузі, які, за прогнозами, втратять в сукупності 30% і більше надходжень, доводиться майже 70% ПІІ.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

3.1 Прогнози глобальних і регіональних прямих іноземних інвестицій

Прогнози свідчать про різке скорочення глобальних ПІІ в 2021 і 2022 роках до рівня приблизно на 40% нижче, ніж в 2019 та 2020 році. Ще до початку COVID-19 прогнозувалась стагнація (-3% в 2020 році і +1% в 2021 році) в результаті політичної і торговельної напруженості і загальної невизначеності макроекономічних перспектив.

Довгострокова динаміка ПІІ за рахунок згладжування коливань, обумовлених разовими угодами і нестійкими фінансовими потоками, вказують на більш м'яке, але все ж істотне зниження в 2021 році (-12%). Очікується, що ця основоположна тенденція почне відновлюватися в 2022 році та в кінці 2021 року. Прогнози щодо основної тенденції в 2021-2022 роках можуть бути витлумачені як більш системні наслідки пандемії і економічної кризи після згладжування тимчасового шоку.

Розширення діапазону прогнозів на період після 2021 року, визнає, що моделі прогнозування можуть відображати тільки поточні прогнози щодо основних фундаментальних змінних і не можуть пояснити невизначеність, пов'язану з розвитком кризи в галузі охорони здоров'я та економічної кризи, особливо в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Результат прогнозу припливу ПІІ на 2022 рік свідчать про поживлення інвестицій протягом наступних трьох років. Крім того, в якості прогнозу на 2022 рік представлено сценарій заснований на припущенні про те, що сукупний приплив ПІІ в кінцевому підсумку повернеться до прогнозів основної тенденції в області ПІІ після того, як шок від впливу COVID-19 буде повністю знижений.

У всіх регіонах і економічних угрупованнях в 2020 році темпи зростання ПІІ будуть негативними (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Приплив ПІІ і їх прогнозування в розбивці по групах країн регіонах в 2017-2020 роках і прогноз на 2021 рік (млн. дол. США)

Регіон	2018	2019	2020	2021
Світ	1 495	1 540	1005	920 – 1 080
Розвинені країни	761	800	699	480 – 600
Європа	364	429	243	240 – 300
Північна Америка	297	297	197	190 – 240
Країни, що розвиваються	699	685	582	380 – 480
Африка	51	45	12	25 – 35
Азія	499	474	402	260 – 330
Країни Латинської Америки	149	164	74	70 – 100
Країни з перехідної економікою	35	55	36	30 – 40

Джерело: адаптовано до [22].

За прогнозами, в розвинених країнах як групі відбудеться зниження в межах від -25 до -40 відсотків. ПІІ в Європу впаде найбільше (від -30 до -45 відсотків у порівнянні з 2019 роком), оскільки яскраво виражений вірус підсилює економічну нестабільність в ряді великих країн. Завдяки економічній інтеграції інвестицій і торгівлі в рамках ЄС шоківі потрясіння в окремих країнах будуть легко поширюватися всередині регіону.

Очікується, що в країнах, що розвиваються як групі відбудеться більш значне скорочення в діапазоні від 30 до 45 відсотків. Країни, що розвиваються, як видається, більш уразливі перед цією кризою (на відміну від ситуації після глобальної фінансової кризи, яка зробила набагато сильніший вплив на ПІІ в розвинені країни).

Прогнози показують, що обсяг ПІІ в розвивається Азію, яка зазвичай є двигуном зростання ПІІ в усьому світі, скоротиться на 30-

45%. Хоча перші показники свідчать про те, що регіон вже приступив до відновлення інвестицій після шоку, викликаного ранньої спалахом вірусу в Китаї, залежність від інвестицій, пов'язаних з ПІІ, залишає міжнародне виробництво і ПІІ в Азії у високому ступені піддаються економічним і політичним тенденціям в розвинених країнах [5].

Очікується, що в 2020 році в Африці відбудеться скорочення ПІІ на 25-40%. Незважаючи на висловлені раніше побоювання щодо потенційного поширення COVID-19 в Африці, континент, як видається, позбувся первісної спалаху, яка спостерігалася в інших частинах світу. Очікується, що приплив ПІІ в країни з перехідною економікою скоротиться на 30-45 відсотків. У проектах, заснованих на природних ресурсах, перспективи переглядаються у бік пониження, оскільки попит на сировинні товари слабшає, а ціна на нафту, яка є одним з основних видів експорту з декількох країн з перехідною економікою, залишається на низькому рівні.

Пандемія змусила агентство з міжнародного співробітництва та інвестицій різко знизити свої очікування щодо залучення нових проектів ПІІ. Їх очікування щодо потоків ПІІ вже знижувалися з 2016 року, а зараз вони різко впали (рисунок 3.2).

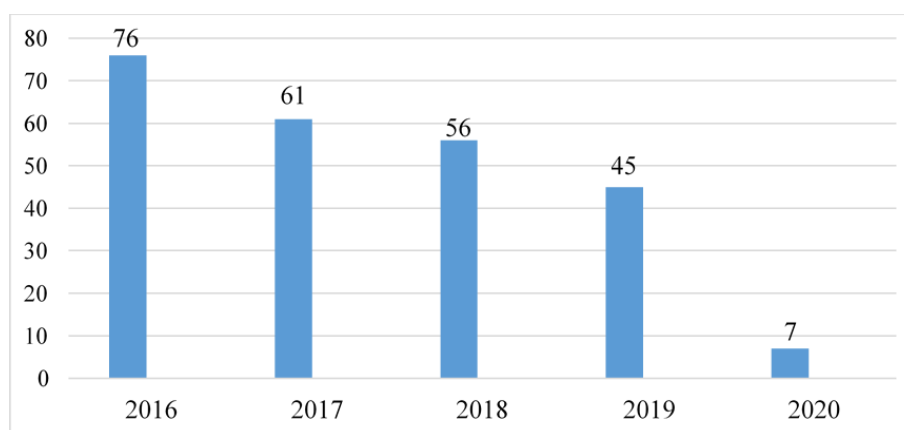

Рис 3.2 Прогноз збільшення потоків ПІІ, 2016-2020 роки

Джерело: розроблено автором на основі [14].

Агентства сприяння інвестиціям в усьому світі очікують, що інформація і комунікація, продовольство і напої, сільське господарство і

фармацевтика з більшою ймовірністю все ще будуть приносити плоди у вигляді інвестиційних проектів [11]. Фармацевтичні препарати традиційно не мають великих інвестиційних перспектив, однак очікується, що вони стануть більш важливими.

Очікування щодо припливу ПІІ в розвинені країни до 2021 року залишаються високими. Однак на глобальному рівні очікування були більш стриманими. Очікується, що розвинених країнах велика частина інвестицій буде направлена в інформаційно-комунікаційні галузі, за якими підуть професійні послуги, а також фінанси і страхування. У країнах, що розвиваються, і країнах з перехідною економікою очікують збільшення обсягу інвестицій в сільське господарство, за яким слідують продовольство і напої, а також інформація і комунікації. Все більше країн прагнуть залучити інвестиції в цифрові технології та інновації в якості ключових рушійних сил економічного зростання.

3.2 Тенденції та перспективи прямого іноземного інвестування в Україну

В останні роки обсяг ПІІ в Україні скоротився, оскільки російські інвестори вивели більшу частину активів, якими вони раніше володіли. Приплив ПІІ в 2019 році склав 3,1 мільярда доларів США, збільшившись в порівнянні з 2,3 мільярдами доларів США в 2018 році (+30%). Обсяг ПІІ в 2019 році склав близько 49 мільярдів доларів США в порівнянні з 53 мільярдами доларів США в 2010 році.

Інвестиції в основному робилися в обробну промисловість, оптову і роздрібну торгівлю, гірничодобувну промисловість, Фінансові послуги та нерухомість. Основними інвесторами в Україну є Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Німеччина і Великобританія. З метою залучення більшого припливу ПІІ Україна спростила і здешевила процедуру реєстрації представництв іноземних торгових організацій.

Через пандемію COVID-19, а також політичні заходи, що підривають довіру інвесторів (кадрові перестановки в уряді, зниження тарифів на відновлювані джерела енергії), потоки ПІІ в Україну різко впали в 2020 році, досягнувши всього 221 мільйона доларів США за перші десять місяців, що в 20 разів менше, ніж за аналогічний період 2019 року.

Країна помітно прогресує регулярно і значно за показниками інвестиційного клімату індексу Doing Business Світового банку. Україна зараз займає 64-е місце (зі 190 економік) у звіті Doing Business 2020. Був досягнутий прогрес в отриманні дозволів на будівництво, підключенні до електропостачання, захисту міноритарних інвесторів і транскордонної торгівлі.

Таблиця 3.3

Приплив ПІІ в Україну 2017-2019 рік (млн. дол. США)

Прямі іноземні інвестиції	2017	2018	2019
Приплив ПІІ (млн. дол. США)	2 601	2 355	3 070
Фонд ПІІ (млн. дол. США)	43 250	44 338	48 906
Кількість оголошених проєктів з нуля	67	85	48
Вартість оголошених проєктів з нуля (млн. дол. США)	1 633	3 239	1 421

Джерело: адаптовано до [23].

Незважаючи на адміністративні труднощі, Україна залишається привабливим інвестиційним напрямком з багатьох причин: країна має великий внутрішній ринок, сільськогосподарський потенціал, енергетичні та мінеральні ресурси, а також стратегічне географічне положення, що робить її транзитним вузлом і воротами в Європу і Євразію. Крім того, нинішній уряд, судячи з усього, активно займається реформуванням інвестиційного клімату [24].

Крім політичної нестабільності, інвестори відзначили, що лежать в основі неефективність і корупція в системі правосуддя є одними з основних перешкод для інвестицій. Іншими серйозними перешкодами є

складність законів і нормативних актів, погане дотримання контрактів і погане управління (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Порівняння країн для захисту інвесторів

Порівняння країн для захисту інвесторів	Україна	Східна Європа і Центральна Азія	США	Німеччина
Індекс прозорості транзакцій	8.0	7.0	7.4	5.0
Індекс відповідальності керівника	2.0	5.0	8.6	5.0
Індекс влади акціонерів	6.0	6.0	9.0	5.0

Джерело: адаптовано до [17].

Отже, зараз необхідність залучення іноземних інвестицій в Україну набуває особливої актуальності, оскільки національна економіка, перебуваючи в стані гострої кризи, вимагає додаткових фінансових ресурсів у розмірі не менше 27-35% ВВП (рис 3.4).

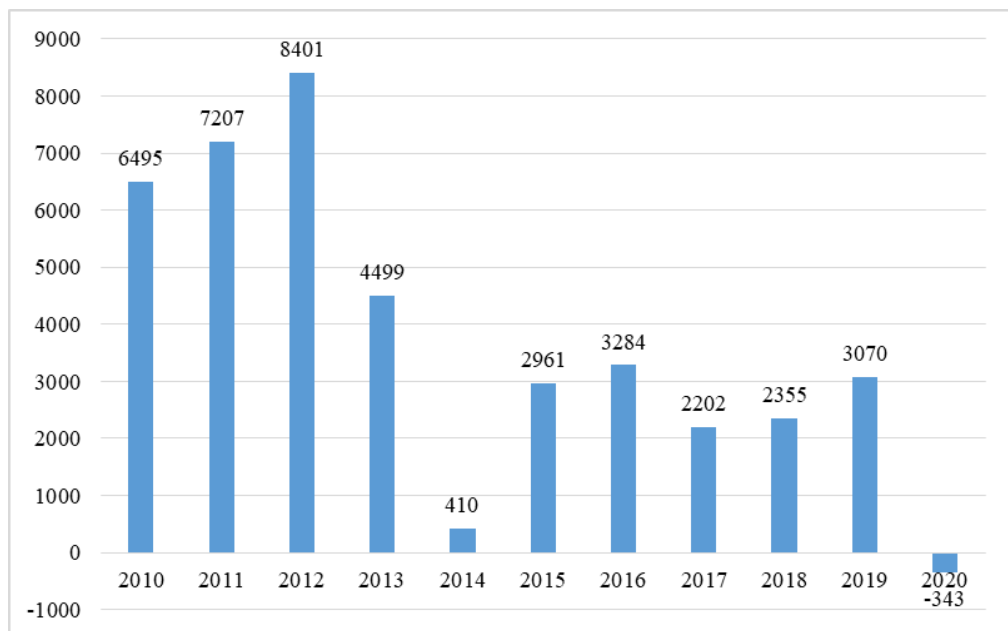

Рис. 3.5 Динаміка припливу ПІІ в Україну (2010-2020 роки)

Джерело: адаптовано до [22].

Аналіз динаміки припливу ПІІ в Україну щорічно протягом 2010-2020 рр. свідчить про значні коливання їх обсягів і велику залежність від політичної та економічної ситуації в країні і в світі в цілому.

У 2015 і 2016 роках ситуація почала дещо поліпшуватися, і обсяг іноземних інвестицій в українську економіку склав 2961 і 3130 мільйонів доларів відповідно.

Незначне зростання доходів у 2018-2019 роках свідчить про обережний підхід іноземних інвесторів та високий рівень недовіри з їхнього боку до можливостей стабільного ведення бізнесу та покращення інвестиційного клімату в нашій країні.

Коронавірусна криза викликала прискорене скорочення припливу ПІІ. Сальдо припливу ПІІ за 10 місяців 2020 року склало всього 0,2 млрд дол. Чистий приплив портфельних інвестицій в приватний сектор також був близький до нуля. Майже протягом усього 2020 року нерезиденти виводили кошти з гривневих облігацій внутрішніх державних позик.

Капітальні вкладення в українську економіку в січні-вересні 2020 року склали 268,0 мільярдів гривень (на 29,3% менше, ніж за аналогічний період 2019 року). Основним джерелом фінансування капітальних вкладень як і раніше є власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких у січні-вересні 2020 року було освоєно 69,2% капітальних вкладень; кошти місцевого бюджету -8,6%; банківські кредити та інші позики -7,5%; кошти державного бюджету -6,0%; державні кошти на житлове будівництво -5,2%; кошти іноземних інвесторів -0,5%; інші джерела фінансування -3,0%.

Таким чином, гальмування структурних реформ і невизначеність перспектив впливу пандемії на українську економіку поки стримують настрої потенційних зовнішніх інвесторів. Тому з метою активізації інвестиційної діяльності та подальшого поліпшення інвестиційного клімату в Україні як і раніше актуальною залишається реалізація системи заходів, пов'язаних із забезпеченням політичної та фінансової стабільності, формуванням ефективної інвестиційної стратегії, забезпеченням високого рівня захисту інтересів і прав іноземних інвесторів

ВИСНОВКИ

По даній темі ми здійснили аналіз наукової літератури щодо поняття “міжнародний ринок” та «прямі іноземні інвестиції», виділили роль ПІІ відносно направляючої та приймаючої країни, проаналізували сучасний стан руху світової торгівлі, та дослідили перспективи розширення міжнародної торгівлі під час світової кризи, викликаної епідемією.

Було проаналізовано існуючі тренди прямого іноземного інвестування у всіх типах економік та висвітлено ідею наявних тенденцій перспектив розвитку інвестицій в умовах фінансової нестабільності.

Відносно сучасного стану прямого іноземного інвестування в світі, було досліджено проблеми та перспективи розвитку інвестицій в різні типи економік і виявлено, що є наявна тенденція до зменшення інвестицій в країни з перехідною економікою, але є перспективи до 2030 року на удосконалення цього процесу.

Таким чином, можна зробити висновок, що, незважаючи на окремі позитивні ефекти від залучення ПІІ у економіку регіонів, вони не є панацеєю від усіх проблем. Більше того, значна залежність від таких інвестицій створює додаткові загрози для реалізації регіональних відтворювальних процесів, оскільки відсторонення національних та регіональних суб'єктів від управління регіональним розвитком на користь ТНК не може сприяти стійкому розвитку регіону на основі внутрішніх ціннісних установок, і неминуче призводить до зниження національного суверенітету.

Тому будь-який позитивний вплив на регіональне відтворення від залучення ПІІ стає можливим тільки за умови проведення сильної регіональної економічної політики і залучення інвестицій у відповідності до чітко визначених пріоритетів. При дотриманні

необхідних умов такий інструмент, як ПІІ, може підвищити загальний рівень конкурентоспроможності не тільки регіону, але й усієї держави, і в порівнянні з іншими інструментами фінансування, іноземні позики, потоки короткотермінового капіталу стає пріоритетними.

Зростання конкурентного рівня збиткових підприємств регіону сприятиме модернізації економіки, посиленню економічного розвитку країни. Створення механізму координації інвестицій на регіональному рівні розширить інвестиційні можливості підприємств, стимулюватиме зростання інвестицій в економіку та зміцнить фінансову систему держави.

Глобалізація економіки об'єктивно зумовлює необхідність розробки єдиних заходів, що регулюють роботу суб'єктів інвестиційної діяльності на міжнародному ринку. На сучасному етапі глобалізації управління інвестиційним процесом формується на глобальному рівні. Національні суб'єкти глобального інвестиційного процесу повинні мати можливість управляти в часі та просторі комплексом економічних, організаційних, правових, екологічних та інших параметрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мойсеєнко І.П. Інвестування. *Навчальний посібник* URL: <https://ukrtextbook.com/investuvannya-mojseyenko-i-p/>.
2. Король М.М. Сучасні тенденції та динаміка прямого іноземного інвестування в міжнародній економіці. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. – 2016. – №2. – С. 13–17.
3. Міжнародна економіка: навч.посіб. Г.Е. Гронтковська, та ін.: «Центр учбової літератури», 2014. 380-384 с.
4. Роль інвестиційних процесів у соціально-економічному розвитку країни: В.В. Папп, Н.В. Бошотаю. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2013. Вип. 23. С. 83.
5. Sarbajit Chaudhuri, Ujjaini Mukhopadhyay. Foreign Direct Investment in Developing Countries: A Theoretical Evaluation. *University of Calcutta*, 2014. P. 48, 123.
6. V. Balasubramanyam, M. Salisu, D. Sapsford. Foreign Direct Investment and Growth in EP and IS countries. *The Economic Journal*. 1996. № 106. P. 92–105.
7. Buckley P., Casson M. The Future of the Multinational Enterprises. London, 1976. P. 51—70.
8. De Mello L. Foreign Direct Investment-led growth: evidence from time series and penal data. *Oxford Economic Papers*. 1999. P. 133–151.
9. Dunning J.H. International Production and the Multinational Enterprise. London, 1981. P. 5 - 8.
10. International Monetary Fund, Annual Report 2018. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2018/eng/assets/pdf/imf-annual-report-2018.pdf/>.
11. International Monetary Fund, Annual Report 2019. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2019/eng/index.htm>

12. Global Investment Competitiveness Report 2017/2018: Foreign Investor Perspectives and Policy Implications. URL: <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/978-1-4648-1175-3>.
13. Jimborean R. Foreign direct investment drivers, growth in Central, Eastern Europe in the immediate aftermath of the global financial, and crisis. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/bfrbanfra/488.html/>.
14. Kojima K. Macroeconomic versus international business approach to direct foreign investment. *Hitotsubashi Journal of Economics*. 1982. Vol. 23, № 1. P. 1—19.
15. Kojima K., Ozawa T. Micro- and Macroeconomics Models of Direct Foreign Investment: Toward a Synthesis. *Hitotsu Journal of Economics*. 1984. Vol. 25, № 1. P. 1—20.
16. Olofsdotter K. Foreign direct investment, country capabilities and economic growth *Weltwirtschaftliches Archi.* – 1998. – № 134(3). – P. 535–562.
17. Onaran O. The effect of FDI and foreign trade on wages in the Central and Eastern European Countries in the post-transition era: A sectoral analysis for the manufacturing. *Structural Change and Economic Dynamics*. – 2008. – № 19. – P. 66–80.
18. Australian Financial Review. URL: <https://www.afr.com/business/retail>.
19. State fragility index URL: <http://www.systemicpeace.org/SFI/ma trix 2010c.pdf>.
20. The Global Competitiveness Report 2019. URL: <http://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2019>.
21. Vernon R. International Investment and International Trade in the Product Cycle. *Quarterly Journal of Economics*. 1966. Vol. 80, № 2. P. 190—207.
22. World Investment Report 2019. URL: https://unctad.org/wir2019_en.

23. World Investment Report 2020. URL: https://unctad.org/wir2020_en.
24. Hymer S.H. The International Operations of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment: Ph.D. Dissertation. *Cambridge: Massachusetts Institute of Technology*, 1960. – P. 76.
25. Nikolovova P. Sourcing Patterns of FDI Activity and Their Impact on the Domestic Economy. *Czech Journal of Economics and Finance*. 2013. № 3. – P. 288–302.

